

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS
VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2024

Högsta förvaltningsdomstolen är högsta instans bland de allmänna förvaltningsdomstolarna. Huvuduppgiften är att leda rättstillämpningen genom att skapa vägledande avgöranden. Domstolen har 85 medarbetare, varav cirka 70 procent är jurister.

Högsta förvaltningsdomstolen

Postadress: Box 2293, 103 17 Stockholm

Besöksadress: Birger Jarls torg 13, 111 28 Stockholm

E-post: hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

www.domstol.se/hogsta-forvaltningsdomstolen

Foto: Liza Simonsson, Carl Johan Erikson, Ryno Quantz, Peter Holm, Fredrik Larsson, Mats Seitz och Fredrik Lassen.

Formgivning och layout: Sandra Dahlberg. Tryck: Taberg Media Group, Taberg 2025.

INNEHÅLL

ORDFÖRANDEN HAR ORDET	3
EN KARRIÄR I FÖRÄNDRING	7
RÄTTSFALL I KORTHET	10, 30, 38, 44, 54
MEDARBETARSKAP	13
ADVOKATEN SOM VÄXLADE SPÅR I JURIDIKEN	25
UTVECKLING	29
INTERNATIONELLT	35
SAMVERKAN	41
ÅRET I KORTHET	48
JUSTITIERÅDEN	52
ORGANISATION	55
STATISTIK	56

*Ordföranden, justitierådet
Helena Jäderblom*

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

Efter att ha lagt 2024 bakom oss kan jag konstatera att Högsta förvaltningsdomstolen har fullgjort domstolens uppdrag att genom våra avgöranden klargöra rättsläget på förvaltningsrättsområdet. Högsta förvaltningsdomstolen bidrar på så sätt till förutsägbarhet och stabilitet i det svenska rättssystemet, vilket är av stor betydelse för medborgare, näringsliv och samhället i stort.

Högsta förvaltningsdomstolen har under året avgjort drygt 8 000 mål, vilket är fler än de som kom in under året. För första gången på flera år minskade antalet inkomna mål något, till drygt 7 500. De allra flesta målen avser överklaganden av avgöranden från någon av de fyra kammarrätterna och kräver då prövningstillstånd för att Högsta förvaltningsdomstolen ska ta upp och pröva dem i sak. Det sker för närvarande i en dryg procent av fallen, vilket återspeglar Högsta förvaltningsdomstolens huvudsakliga uppdrag, nämligen att ta fram avgöranden till ledning för rättstillämpningen. I verksamhetsberättelsen, under rubriken ”Rättsfall i korthet” beskrivs några av våra prejudikat.

I Högsta förvaltningsdomstolen ägnas mycket arbete åt att identifiera och analysera målen som kräver prövningstillstånd för att få fram de som är lämpliga att resultera i prejudikat. Ett led i detta är Högsta förvaltningsdomstolens årliga samråd med kammarrätterna om behovet av praxis på olika områden. I syfte att ytterligare utveckla vårt arbete med att identifiera preju-

dikatfrågor bjöd Högsta förvaltningsdomstolen i början av året in till ett möte med personer som arbetar med skattefrågor på myndigheter, i organisationer och det privata. Under hösten genomfördes ett motsvarande möte på socialförsäkringsområdet. Högsta förvaltningsdomstolen fick vid dessa tillfällen mycket värdefull kunskap och inspiration.

Efter ändringar i grundlagen och i processlagstiftningen har Högsta förvaltningsdomstolen och Högsta domstolen sedan 2018 samarbetat genom så kallad korsvis tjänstgöring, som innebär dels att ett justitieråd i vardera domstolen har getts möjlighet att tjänstgöra en tid i den andra, dels att inlåning skett av justitieråd från den ena domstolen till den andra i enskilda mål där det har varit av värde att det deltar en domare med särskild erfarenhet från ett visst rättsområde. Den sistnämnda typen av utbyte har skett flera gånger under 2024, bland annat genom att Högsta domstolen har förordnat tre justitieråd från Högsta förvaltningsdomstolen att delta i ett mål i Högsta domstolen med sammanlagt sju ledamöter som rör offentlighetsprincipen och EU:s dataskyddsförordning. ►

Frågor till EU-domstolen

Högsta förvaltningsdomstolen strävar efter att handläggningstiderna ska bli så korta som möjligt. Ibland ligger detta emellertid delvis utanför vår kontroll. Som högsta instans har vi en fördragsenlig skyldighet att hänskjuta frågor till EU-domstolen när det råder tveksamheter kring tolkningen av EU-rätt. Högsta förvaltningsdomstolen hade vid årets utgång sex innesående frågor i mål där vi avvaktar förhandsavgöranden från EU-domstolen, bland annat mål som rör upphandling, mervärdesskatt, märkning av livsmedel och tillsyn enligt EU:s dataskyddsförordning. När en sådan fråga ställs får vi räkna med att det kan ta omkring ett år att få ett avgörande från EU-domstolen.

Medarbetare

Högsta förvaltningsdomstolen har ett 80-tal medarbetare, varav 16 justitieråd och en kanslichef. Därutöver finns justitiesekreterare, domstolshandläggare och beredningsjurister som är indelade i tre beredningsenheter under ledning av varsin beredningschef. Det finns också en administrativ enhet som leds av chefsadministratören där det arbetar arkivarier, expeditivvakter och en bibliotekarie samt en IT-ansvarig.

Två av justitieråden tjänstgör i Lagrådet. Fram till september var det Ulrik von Essen, som därefter har återgått till att tjänstgöra i domstolen, samt Kristina Svahn Starrsjö, som därefter gick i pension. Du kan läsa en intervju med Kristina Svahn Starrsjö i verksamhetsberättelsen. För närvarande tjänstgör Marie Jönsson och Linda Haggren i Lagrådet.

Under året utnämndes kammarrättslagmannen Mikael Westberg samt departementsrådet och enhetschefen i Justitiedepartementet Mathias Säfsten till justitieråd, med tillträde i början av 2025.

Högsta förvaltningsdomstolen erbjuder sedan länge distansarbete för justitiesekre-

terare på flera orter: Göteborg, Jönköping, Lund, Sundsvall och Umeå. Jag är glad att vi även fortsättningsvis kan erbjuda dessa möjligheter för kvalificerade jurister runt om i landet.

Internationellt samarbete

Högsta förvaltningsdomstolen deltar i ett nätverkssamarbete mellan EU-domstolen och nationella högsta förvaltningsdomstolar i EU (ACA-Europe). Inom ramen för detta har justitierådet Thomas Bull och jag deltagit i seminarier i Zagreb om hur nationella domstolar kan agera för att hantera och förebygga motstridiga avgöranden på nationell och europeisk nivå, i Inari i finländska Lappland om hanteringen av mänskliga rättigheter i förvaltningsmål samt i Versailles om domareetik och rekrytering av domare till de högsta förvaltningsdomstolarna. Som alltid när jag deltar i den här typen av diskussioner slås jag av hur olika vi försöker lösa likartade problem i våra skilda rättssystem, och att det oftast finns goda alternativ till det egna landets lösningar. Det är också uppfriskande och inspirerande att utbyta tankar och idéer med kollegor i andra länder.

Ett samarbete som är särskilt betydelsefullt är det som äger rum mellan de nordiska högsta domstolarna. Vi är sju stycken; såväl Sverige som Finland har separata allmänna domstolar och allmänna förvaltningsdomstolar. I början av september var det ordföranden i Högsta domstolen Anders Ekas och min tur att stå som värdar för det årliga rättspresidentmötet tillsammans med justitieråden Gudmund Toijer och Henrik Jermsten samt kanslicheferna Jens Wieslander och Katarina Grén. Det ägde rum i Tällberg och till diskussionspunkterna hörde rekryteringen av domare till högsta instans och domstolars oberoende.

I slutet av september besökte en grupp justitieråd samt kanslichefen Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Vi fick ett fint

mottagande av bland andra Europadomstolens president Marko Bošnjak och Sveriges domare där, Erik Wennerström. Vi besökte också ett par avdelningar i Europarådet som sysslar med verkställighet av Europadomstolens domar samt Venedigkommissionen.

Under året har justitierådet Linda Haggren tillsammans med justitiesekreteraren Sanna Eriksson deltagit i ett möte i Strasbourg med ett nätverk för Europadomstolen och nationella domstolar. Justitieråden Mats Anderson och Linda Haggren samt justitiesekreteraren Emelie Liljeberg deltog i ett möte för skatterättsdomare i Paris. Justitierådet Leif Gäverth tillbringade en vecka i Bulgarien för ett utbyte med deras högsta förvaltningsdomstol.

Högsta förvaltningsdomstolen har också tagit emot besök, bland annat från juridikstudenter från Stockholms, Lunds och Uppsala universitet. Under hösten tog Högsta förvaltningsdomstolen emot domaren i italienska Consiglio di Stato, Raffaele Greco för ett utbyte.

Fokus på säkerhet

Det försämrade säkerhetsläget internationellt och nationellt har krävt ett fokus på frågor om säkerhet i domstolen. Högsta förvaltningsdomstolen gjorde under året en särskild satsning på säkerhetsfrågor, bland annat med en konferens och föreläsningar om desinformation och informations-säkerhet. Detta är ett område som vi kommer att ge särskild prioritet också under 2025.

*Helena Jäderblom, ordförande
Högsta förvaltningsdomstolen*

Stockholm, 26 februari 2025

A portrait of Kristina Svahn Starrsjö, a woman with short blonde hair and glasses, wearing a grey blazer over a light blue sweater. She is standing outdoors in front of a building with large windows. A dark blue text box is overlaid on the bottom left of the image.

Fakta

Om Kristina Svahn Starrsjö

Född: 1961

Karriär i korthet:

Juristexamen vid Stockholms universitet, 1985
Tingstjänstgöring vid Solna tingsrätt, 1985–1989
Hovrättsassessor i Svea hovrätt, 1995
Rättssakkunnig i Utrikesdepartementet, 1995–1998
Olika roller i Justitiedepartementet, 1998–2006
Hovrättsråd i Svea hovrätt, 2006
Generaldirektör för Datainspektionen (idag IMY), 2013–2017
Justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen, 2017–2024

Övriga uppdrag:

Ordförande i Valmyndighetens nämnd
Vice ordförande i Mediernas etiknämnd

EN KARRIÄR I FÖRÄNDRING:

KRISTINA SVAHN STARRSJÖ BLICKAR FRAMÅT

Kristina Svahn Starrsjö har klivit av som justitieråd. Men det innebär inte ett farväl till juridiken och inte heller till Högsta förvaltningsdomstolen.

Efter att hon slutade som justitieråd sensommaren 2024 fortsätter Kristina Svahn Starrsjö med andra uppdrag, om än på deltid. Genom sin karriär, som spänner över fyra decennier, har hon haft en rad betydelsefulla roller inom myndighets- och domstolsvärlden. Och mer än en gång har hon varit tidigt ute i samhällsfrågor där juridiken kommit att spela en avgörande roll.

Allmän domstol och förvaltningsdomstol

En röd tråd är den ständiga viljan att utvecklas. Efter att ha tagit juristexamen 1985 påbörjade hon sin tingstjänstgöring och blev därefter hovrättsassessor i Svea hovrätt. Nästa steg blev Utrikesdepartementet, där hon som rättsakkunnig fick stor användning för sina kunskaper i EU-rätt.

– Jag hade fått ett stipendium och gått en kurs i EU-rätt på King's College i London. EU-rätt blev efter EU-inträdet en efterfrågad kompetens som inte så många hade än. I Regeringskansliet arbetades det intensivt med att exportera den svenska offentlighetsprincipen och det gav mig en särskild förståelse för hur den svenska rättstraditionen förhåller sig till EU-lagstiftningen, säger hon.

Efter några år på Utrikesdepartementet sökte sig Kristina Svahn Starrsjö till Justitiedepartementet där hon arbetade med grundlagsfrågor – något som blev till nytta när hon tillträdde som generaldirektör för Datainspektionen 2013.

Lärorikt

Åren på Datainspektionen var händelserika och lärorika, även om rollen innebar stora utmaningar.

– Det var bitvis tufft och slitsamt att vara chef där, men också mycket lärorikt. På den tiden var myndigheten ganska liten, omkring 45 medarbetare, och det saknades kompetens på flera centrala områden. Det innebar att jag blev direkt involverad i många olika typer av frågor, berättar Kristina Svahn Starrsjö.

I dag har Datainspektionen omvandlats till Integritetsskyddsmyndigheten, och mycket av det som under hennes tid var under uppbyggnad har stabiliserats och blivit rutin. Några av de områden som myndigheten då hanterade har i dag fått en helt annan sprängkraft, inte minst det som rör GDPR, utgivningsbevis och offentligprincipen där flera mål just nu är aktuella i högsta instans. ▶

Steget till Högsta förvaltningsdomstolen

Kristina Svahn Starrsjö utnämndes 2017 till justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen. Under tiden i Högsta förvaltningsdomstolen har hon också tjänstgjort i Lagrådet, där hon avslutade anställningen för några månader sedan.

Även om hon redan hade en bred erfarenhet var det praktiska domstolsarbetet nytt på många sätt.

– Jag hade inte dömt i förvaltningsrättsliga mål tidigare, och det tog tid att hitta rätt i skrivandet och få känslan för detaljerna. I Högsta förvaltningsdomstolen vägs alla ord på guldvåg och det var inledningsvis en uppförsbacke för mig, berättar hon.

Hon hade inte skrivit själv under en ganska lång tid utan mest lämnat synpunkter på andras texter.

Men så småningom lossnade det. Hon minns särskilt ett mål om skydds jakt på järv och ett om utlämnande av allmän handling, där hon upplevde att hennes bakgrund inom offentlig rätt kom väl till pass.

Kristina Svahn Starrsjö ser också tillbaka på domarens unika ansvar för rättssäkerheten och det krav på noggrannhet och integritet som arbetet innebär. Men nu känner hon att det är dags för något nytt.

– Jag är 63 år och har tre små barnbarn. Min man har gått i pension, och jag känner att det är rätt tid att lämna Högsta förvaltningsdomstolen. Att få mer tid för mig själv och för familjen känns viktigt just nu, säger hon med ett leende.

Ett friare liv

Att lämna rollen som justitieråd innebär dock inte att Kristina Svahn Starrsjö planerar att dra sig tillbaka helt från juridiken. Hon kommer att fortsätta arbeta med olika projekt på deltid, något som ger henne möjlighet att bidra med sin erfarenhet samtidigt som hon får mer frihet att njuta av livet.

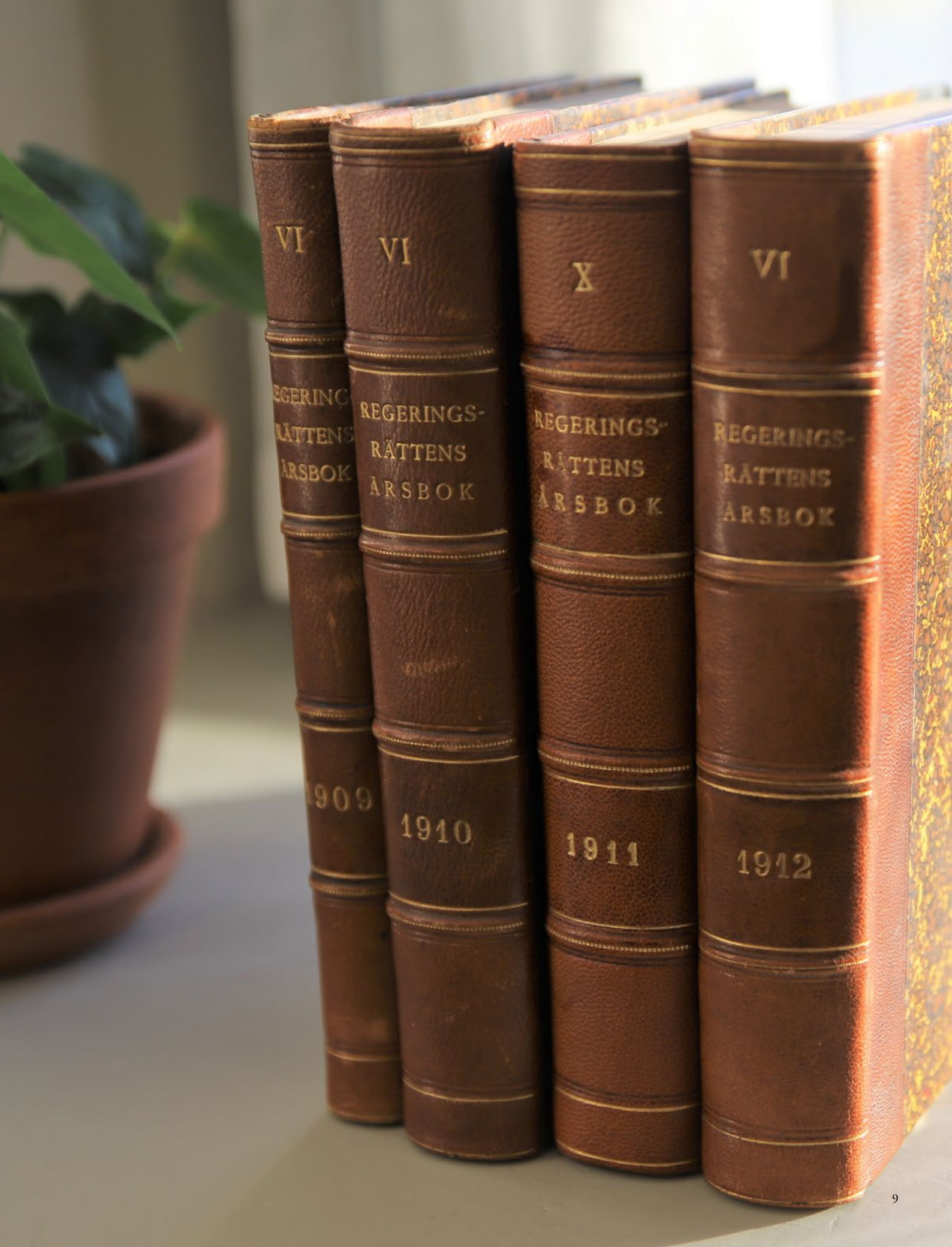
– Jag har alltid haft en bred juridisk inriktning och vill fortsätta bidra där det behövs. Jag ser fram emot att kunna fortsätta med intressanta uppdrag men samtidigt kunna ta det lite lugnare, säger hon.

Hon reflekterar också över de senaste åren och hur de påverkat hennes beslut att lämna Högsta förvaltningsdomstolen nu. Efter att hennes syster, som också var jurist, gick bort och efter en sjukdomsperiod för några år sedan började tankarna på ett friare liv att växa.

Redaktör för årsboken

Att sluta som justitieråd innebär dock som sagt inte slutet på den juridiska banan, och inte heller ett fullständigt farväl till Högsta förvaltningsdomstolen. Kristina Svahn Starrsjö efterträder Christer Silfverberg som redaktör för Högsta förvaltningsdomstolens gröna årsbok. Det innebär att hon behåller både passerkort och ett arbetsrum i Sparreska palatset. Men nu väntar mer tid till annat än jobb.

– Jag vill kunna resa mer och uppleva saker. Efter så många år i yrkeslivet ser jag fram emot en ny fas, avslutar hon.

VI

VI

X

VI

REGERINGS-
RÄTTENS
ÅRSBOK

REGERINGS-
RÄTTENS
ÅRSBOK

REGERINGS-
RÄTTENS
ÅRSBOK

REGERINGS-
RÄTTENS
ÅRSBOK

1909

1910

1911

1912

RÄTTSFALL I KORTHET

Här kan du läsa om några av Högsta förvaltningsdomstolens vägledande avgöranden från 2024.

En förutsättning för att ett vite ska få dömas ut är att vitesföreläggandet har fått laga kraft. Högsta förvaltningsdomstolen har i ett avgörande i plenum fastställt att detta gäller även när föreläggandet som sådant gäller omedelbart.

(HFD 2024 ref. 4)

Frågan om ett vite enligt ett vitesföreläggande som gäller omedelbart ska få dömas ut innan föreläggandet har fått laga kraft regleras inte i viteslagen eller i annan lagstiftning. I domen konstaterade Högsta förvaltningsdomstolen att ett skäl för att inte invänta laga kraft innan ett vite döms ut är att detta skulle stärka vitets funktion som påtryckningsmedel. Önskemålet om effektivitet måste dock ställas mot den enskildes rättssäkerhet. Enligt domstolen talar vitets straffliknande karaktär starkt emot att utan uttryckligt lagstöd döma ut ett vite innan frågan om den enskildes skyldighet att följa föreläggandet är slutligt avgjord. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg mot denna bakgrund att ett vite enligt ett vitesföreläggande som gäller omedelbart inte ska få dömas ut innan föreläggandet har fått laga kraft.

Mål: 4429-22 och 4430-22

Högsta förvaltningsdomstolen har funnit att en 15-årig pojkes beteende i form av en total avskärmning från familjen och samhället i övrigt ryms inom begreppet socialt nedbrytande beteende och utgör grund för att bereda pojken vård enligt 3 § första stycket LVU.

(HFD 2024 ref. 5)

En socialnämnd ansökte om att en 15-årig pojke skulle beredas vård bland annat på grunden socialt nedbrytande beteende. Nämnden anförde att pojken hade isolerat sig i hemmet och haft en omfattande skolfrånvaro. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att den unge tillbringar i princip all sin tid i hemmet och missköter sin skolgång normalt sett inte kan anses vara sådant socialt nedbrytande som utgör grund för att besluta om vård. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg dock att pojkens närmast totala avskärmning från familjen och samhället i övrigt under lång tid får anses avvika från samhällets grundläggande normer och ryms enligt Högsta förvaltningsdomstolens uppfattning i begreppet socialt nedbrytande beteende i den mening som avses 3 § första stycket LVU.

Mål: 1621-23

Särskilda skäl för tillstånd att förvara skjutvapen hos någon annan än hos vapeninnehavaren själv.

(HFD 2024 ref. 7)

Huvudregeln är att den som innehar ett skjutvapen ska ta hand om detta och hålla det under uppsikt. Om det finns särskilda skäl får dock vapnet förvaras hos någon annan (5 kap. 3 § vapenlagen). I målet hade en vapeninnehavare ansökt om tillstånd att förvara skjutvapen hos sin pappa. Som skäl uppgav han bl.a. att vapnen uteslutande används vid jakt på jaktmarker i anslutning till föräldrahemmet. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att syftet med bestämmelsen i 5 kap. 3 § vapenlagen är att möjliggöra förvaring av skjutvapen hos någon annan när sådan förvaring framstår som motiverad och mera lämplig än förvaring hos vapeninnehavaren själv. I regel kan så vara fallet när innehavaren avser att regelbundet bedriva jakt på en annan plats än där han eller hon bor och vapnen förvaras i anslutning till den platsen. Om det i en sådan situation inte finns några omständigheter som talar emot att det är motiverat och mera lämpligt att vapnen förvaras där jakten bedrivs i stället för hos innehavaren själv, bör kravet på särskilda skäl för förvaring hos någon annan därför anses vara uppfyllt. Högsta förvaltningsdomstolen bedömde att det fanns särskilda skäl för att låta vapeninnehavaren förvara sina vapen hos pappan.

Mål: 3630-22

Fakta

Om Högsta förvaltningsdomstolens distanskontor

Högsta förvaltningsdomstolen har en lång tradition av distansarbete. Förutom lokalerna i Sparreska palatset och Kammarrättens hus på Riddarholmen i Stockholm finns distanskontor i Göteborg, Jönköping, Lund, Sundsvall och Umeå. Genom att erbjuda arbete på distans kan Högsta förvaltningsdomstolen rekrytera kvalificerade medarbetare från hela landet.

HÖGSTA INSTANS PÅ ÖVERSTA VÅNINGEN

På Stora Nygatan i centrala Göteborg, längs med Vallgraven ligger det största av Högsta förvaltningsdomstolens fem distanskontor. Under takbjälkarna i en 1800-talsbyggnad arbetar åtta justitiesekreterare. Arbetet kännetecknas av flexibilitet, frihet och juridik på högsta nivå.

Högsta förvaltningsdomstolens medarbetare har kontor i lokaler hos Kammarrätten i Göteborg och de arbetar vägg i vägg med sju distansarbetare från Högsta domstolen. Det centrala läget, i närheten av Trädgårdsföreningen, erbjuder en attraktiv arbetsmiljö, särskilt en vårdag när parken står i full blom.

Lokalerna, där sekreterare i olika statliga utredningar tidigare har suttit, blev tillgängliga för Högsta förvaltningsdomstolen för några år sedan. Nu huserar Emelie Dahlgren, Emelie Liljeberg, Sofia Karlsson Wramsmyr, Johanna Blomberg, Sanna Eriksson, Emma Annelund, Eveline Gewert och Daniel Brohall här.

Tekniken som används för att kunna delta på föredragningar på distans fungerar, enligt Göteborgskollegorna, i princip friktionsfritt, i synnerhet efter pandemin då systemen stresstestades och förbättrades.

Vill du veta mer om arbetet som justitiesekreterare vid Högsta förvaltningsdomstolen? Här berättar Emelie Liljeberg mer:

Behövde inte flytta

Samtliga medarbetare bor i Göteborg med omnejd, i orter som Alingsås, Mölndal och Partille. Att få möjlighet att arbeta med prejudikatbildning utan att behöva flytta till Stockholm var en avgörande eller åtminstone bidragande anledning till att många på Göteborgskontoret sökte sig till domstolen.

– Läget mitt i stan är väldigt bra. Jag tycker också att det är trevligt att vi är ett så pass stort gäng från Högsta förvaltningsdomstolen, vi har flera kollegor att bolla med och det är i regel alltid någon på plats, säger Eveline Gewert.

Introduktion på Ridderholmen

Johanna Blomberg har den här aprildagen nyligen återvänt till Göteborg efter att ha genomfört den obligatoriska tvåveckorsintroduktionen i Högsta förvaltningsdomstolens lokaler på Ridderholmen i Stockholm, samma introduktion som Emma Annelund kommer att genomföra senare detta år. Liksom Högsta förvaltningsdomstolens övriga distansarbetare reser Johanna Blomberg även fortsättningsvis emellanåt till Stockholm för föredragningar.

Justitiesekreterarna deltar även regelbundet i digitala möten med den av domstolens tre beredningsenheter som de ingår i. ►

Justitiesekreterarna Johanna Blomberg, Eveline Gewert, Sofia Karlsson Wramsmyr och Sanna Eriksson. Ej på bild: Emelie Dahlgren, Emelie Liljeberg, Emma Annelund och Daniel Brohall.

Stora Nygatan 21 och 19, fotot är troligen taget 1908-1910. Från fotosamlingen P. Em Lithanders bolag tillagnar vänligen sina affärsvänner dessa blad, förvärvat av Kammarrätten 1974.

Samma vy år 2024.

– Det är också bra att vi arbetar i kabinett och på så sätt håller nära kontakt med kollegorna i Stockholm, säger Johanna Blomberg.

Social samvaro med gemensamma aktiviteter för hela arbetsplatsen är också viktigt för sammanhållningen inom Högsta förvaltningsdomstolen.

– Det är roligt att man får möjlighet att vara med på sommar- och julmingel samt andra gemensamma aktiviteter, säger Emelie Liljeberg.

Flexibilitet och frihet

Justitiesekreterarna har stor frihet att planera den egna arbetsdagen och de kan också i viss utsträckning styra över när resorna till Riddarholmen ska ske.

– Rollen är flexibel, vilket är en stor fördel, särskilt för dem som har små barn. Det är en ynnest att få arbeta med kvalificerad juridik och samtidigt ha möjlighet att styra sin tid, säger Sanna Eriksson, som varit på Högsta förvaltningsdomstolen i två år.

Många av justitiesekreterarna har också en bak-

grund från det statliga utredningsväsendet och är vana vid ett självständigt arbetssätt.

Arbetsgemenskap

Några av Högsta förvaltningsdomstolens medarbetare är inte på Stora Nygatan just den här dagen. Ett par arbetar från hemmet, en är föräldraledig och en har ännu inte tillträtt sin tjänst. Men det är ändå mycket liv och rörelse i korridoren och lunchrummet.

Sanna Eriksson framhåller fördelarna med att ingå i en arbetsplatsgemenskap där även distansarbetare från Högsta domstolen ingår.

– Att vi delar korridorer med några av Högsta domstolens justitiesekreterare gör att det alltid finns någon i närheten att prata med. Vi har också en gemensam fikapaus på förmiddagen, den deltar vi i så ofta vi kan, säger Sanna Eriksson.

ETT KOLLEKTIVT MINNE SOM VISAR VÄGEN TILL FRAMTIDEN

Arkivfunktionen säkerställer att de handlingar – fysiska och digitala – som finns hos Högsta förvaltningsdomstolen bevaras eller gallras. Genom detta fungerar arkivet som en länk till det förflutna och samtidigt som spindeln i nätet i de dagliga kontakterna med omvärlden.

Arkivet har en viktig roll i rättssystemet. Det bidrar till samhällets kollektiva minne och bevarar handlingar som kan spegla tidsandan. Handlingarna som arkiveras kan vara värdefulla för framtida forskning och bidrar också till att motverka desinformation.

– Vi säkerställer att rättsfall blir korrekt dokumenterade, att handlingarna är autentiska och att de finns tillgängliga. Vi följer Riksarkivets föreskrifter och gallrar det som inte längre är relevant. Men de viktigaste handlingarna – som domar och beslut – blir bevarade för framtiden, säger arkivhandläggaren Toni Valjus.

Vardagen för arkivarierna Peter Holm och Mikael Gustavsson samt Toni Valjus bygger på rutiner, men också på att ta höjd för det oplanerade.

– Vi har ett internt schema som visar vem som för tillfället är huvudansvarig för beställningar och arkivvård. Vi jobbar varje dag med digital gallring, omfördelning och att skriva dokument, säger Mikael Gustavsson.

Tillgängligt och skyndsamt

Offentlighetsprincipen ger var och en rätt att ta del av allmänna handlingar som finns hos domstolen. Kravet på skyndsamhet vid en sådan begäran om utlämnande är högt. Det handlar ofta om att lämna ut handlingar till parter i ett mål, men förfrågningar kan också komma från journalister, forskare eller andra som är intresserade.

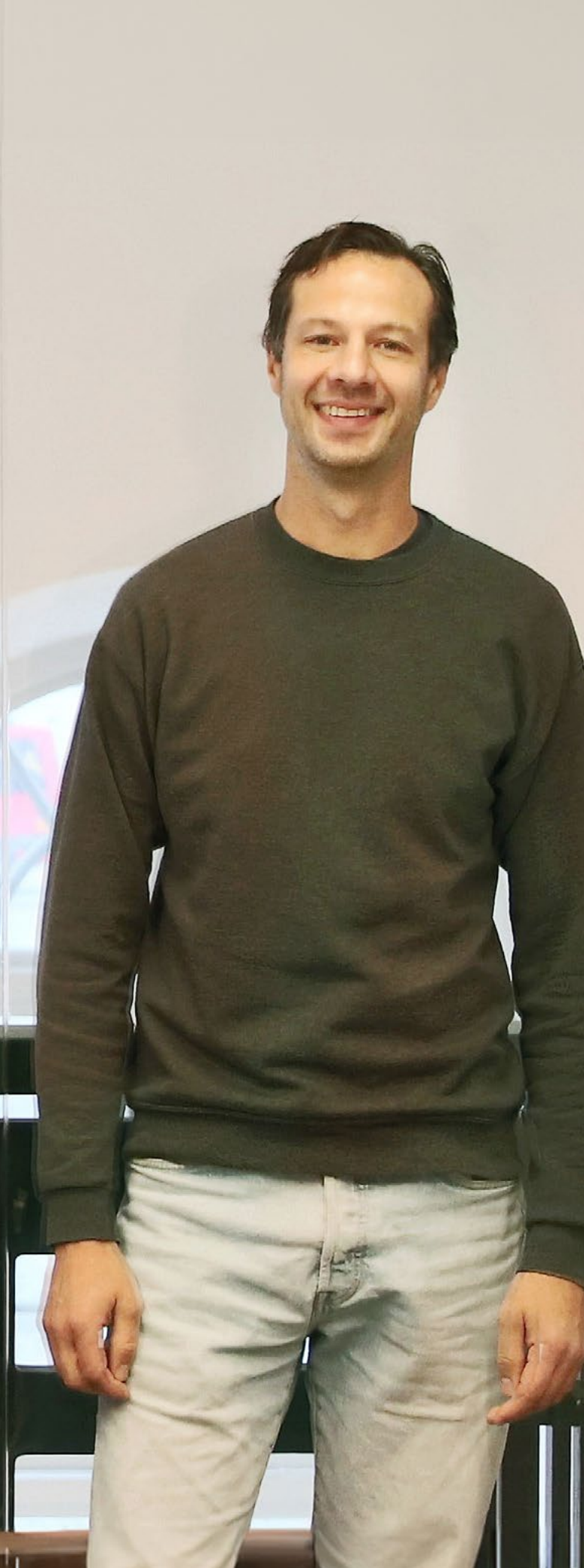
– Större beställningar kan vara en utmaning eftersom handlingarna inför ett utlämnande ska sekretessprövas, men vår ambition är att alltid upprätthålla kraven på skyndsamhet vid utlämnande. Målsättningen är att begärda handlingar ska lämnas ut samma dag, säger Toni Valjus.

Digitaliseringen utmanar och effektiviserar

Digitaliseringen har förändrat hur arkivet arbetar, men också hur bevarande och gallring av handlingar går till.

– Hanteringen av analoga handlingar är tydligare då dessa fysiskt överlämnas till arkivet där de sedan blir bevarade för all framtid eller förvarade tills de kan gallras, säger Peter Holm. ▶

Med digitala handlingar blir det mer komplicerat, både avseende bevarande och gallring. Handlingar och annan information finns i olika system och hanteras av olika medarbetare. Eftersom dessa handlingar inte längre skickas till arkivet är det av stor vikt att den enskilde handläggaren följer de rutiner som finns.

En annan utmaning med digitaliseringen är att avgiftsförordningen, som reglerar hur mycket en myndighet ska ta betalt för att lämna ut handlingar, inte har hängt med den tekniska utvecklingen. Idag jämförs en digital fil med en sida av ett fysiskt dokument. En fil kan dock innehålla hundratals sidor, vilket gör att arkivet ofta behöver sekretesspröva en stor mängd handlingar utan att någon avgift debiteras.

– Delar av digitaliseringsprocessen har skapat en effektivisering av arbetet. Till exempel blir avslutade mål automatiskt överförda till e-arkivet genom vårt målhanteringssystem Vera fyra år efter målets avgörande. Gallringen blir alltmer automatiserad, även om det fortfarande finns en del manuellt arbete kvar. Ett sådant exempel är hanteringen av kostnadsräkningar, säger Mikael Gustavsson.

Vilka är då de största framtidsutmaningarna för er?

– Den stora utmaningen är att digitalisera och samtidigt se till att alla är medvetna om hur handlingarna ska hanteras. Gallring och bevarande blir mer automatiserat, men det är viktigt att detta görs på ett sätt som följer de riktlinjer som finns och stödjer rättskipningen. Digitala verktyg underlättar sekretessprövningar och dokumenthantering, men det kommer alltid finnas en del manuella moment och vi måste förhålla oss till att dessa finns parallellt med den digitala hanteringen, säger Toni Valjus.

Eftersom olika domstolars arkiv hanterar liknande frågor och utmaningar har de kontakt med varandra för utbyte av erfarenheter.

– Vi diskuterar gemensamma frågor, som hur vi ska hantera äldre medier som VHS-band. Det är inte alla domstolar som har egna arkivarier, så samarbetet är viktigt, säger Mikael Gustavsson.

RÄTT MATERIAL I RÄTT TID

BIBLIOTEKET LYSSNAR IN MEDARBETARNAS BEHOV

I Högsta förvaltningsdomstolens vackra domstolsbibliotek finns 35 000 böcker, e-böcker, utredningar, riksdagstryck och tidskrifter. Biblioteket bistår medarbetarna i domstolens huvuduppdrag – att tillgodose behovet av prejudikat på förvaltningsrättsområdet och att avgöra mål rätts-säkert och effektivt. Men gör biblioteket rätt saker och hittar medarbetarna det som de behöver? Det ville bibliotekarien Fredrik Larsson ta reda på.

Fredrik Larsson skickade därför ut en enkät till ett antal medarbetare där han ställde allmänna frågor om biblioteket. Enkäten visade att viss information, särskilt äldre tryckt material och texter med EU-rättsligt innehåll, kunde vara knepig att hitta.

– Jag skickade ut enkäten för att få en bild av hur väl vårt utbud och våra tjänster matchar medarbetarnas behov. Det som var relevant igår är inte nödvändigtvis det idag, säger Fredrik Larsson.

Större delen av det material som medarbetarna använder finns i rättsdatabaser som JUNO och JP Infonet, men ju äldre materialet är, desto större är risken att det inte har blivit digitaliserat och därför är svårare att få fram.

Utbildningsinsatser och stöd

För att möta behoven har biblioteket utbildat medarbetarna i databaserna Curia, EUR-Lex och HUDOC för att guida dem i hur de kan söka fram material för sina rättsutredningar.

Fredrik Larsson stämmer också av om nya medarbetare känner till hur man navigerar i och använder databaserna några månader efter att de genomgått sin introduktionsutbildning på domstolen.

– Biblioteket erbjuder mycket och det är viktigt att medarbetarna är medvetna om vad jag kan hjälpa dem med så att resurserna kan användas på bästa sätt, förklarar Fredrik Larsson.

Påminnelser i vardagen

För att stärka kontakten mellan biblioteket och övriga medarbetare har Fredrik Larsson tagit fram bokmärken med motiv från Högsta förvaltningsdomstolens interiörer.

– Ett bokmärke är användbart i sig, men det kan också påminna om biblioteket och allt som finns att tillgå där, avslutar Fredrik Larsson.

BALANS, FLEXIBILITET OCH KVALIFICERADE UPPGIFTER

Balans, flexibilitet och kvalificerade uppgifter, det är kvaliteter som domstolens justitiesekreterare anser utmärker Högsta förvaltningsdomstolen som arbetsgivare. Det visar en enkät som domstolen gjorde hos aktuell medarbetargrupp under 2024.

Vid Högsta förvaltningsdomstolen arbetar idag cirka 36 justitiesekreterare. Förutom de som arbetar i domstolens lokaler på Riddarholmen i Stockholm har domstolen medarbetare på ytterligare fem orter från norr till söder (Umeå, Sundsvall, Göteborg, Jönköping och Lund). Anställningen som justitiesekreterare är tidsbegränsad med ett förordnande om sex år, med viss möjlighet till ytterligare förlängning.

Kompetensförsörjning

– Syftet med enkäten till justitiesekreterarna var att se vilka styrkor Högsta förvaltningsdomstolen har som arbetsgivare samt att se om, och i så fall hur, domstolen kan bli ännu bättre. Justitiesekreterarna är en nyckelkompetens på domstolen och målet är att de ska stanna i sin tjänst så länge som möjligt. Förhoppningsvis bidrar även deras arbete här, på längre sikt, till kompetensförsörjningen inom hela Sveriges domstolar, säger beredningschefen Maria Dahlberg.

Svarsfrekvensen i undersökningen var hög med svar från 94 procent av de tillfrågade. ►

Av resultatet framkom att en starkt bidragande orsak till att de nuvarande justitiesekreterarna hade sökt sig till Högsta förvaltningsdomstolen var att de hade fått intrycket att domstolen är en trevlig och välfungerande arbetsplats, att arbetet med prejudikatfrågor kändes lockade samt att tjänstgöring som justitiesekreterare är en merit i den framtida karriären. En överväldigande majoritet ansåg att dessa förväntningar hade infriats. På frågan om de skulle rekommendera Högsta förvaltningsdomstolen som arbetsplats blev svaret ett rungande ja.

Individuell utveckling

Undersökningen visade att justitiesekreterarna anser att deras kompetens tas tillvara och att de utvecklas i sin roll.

– Förutom att upprätthålla domstolens kompetensförsörjning vill vi också att tiden på Högsta förvaltningsdomstolen ska vara en del i vår egen individuella utveckling, säger Sanna Eriksson, justitiesekreterare och medlem i den arbetsgrupp som genomförde undersökningen.

VAD HÄNDER EFTER HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN?

På Högsta förvaltningsdomstolen arbetar cirka 36 justitiesekreterare med ett tidsbegränsat förordnade om sex år. Men vad händer för dem efter deras tid på Högsta förvaltningsdomstolen och vad tar de med sig från arbetet i högsta instans? Anna Fridh Welin, idag rådmann vid Eskilstuna tingsrätt, berättar om tiden under och efter sitt arbete på Högsta förvaltningsdomstolen där hon slutade för tre år sedan.

Hur lång tid arbetade du på Högsta förvaltningsdomstolen, och jobbade du med någon särskild juridisk inriktning under den tiden?

– Jag var på Högsta förvaltningsdomstolen i drygt två år och arbetade under den tiden särskilt med tvångsmål. Jag arbetade också med andra förvaltningsrättsliga mål och rättsprövningar. Detta gav mig en bred kunskapsbas och ökade min förståelse för olika rättsområden. Erfarenheten därifrån har varit värdefull både i min efterföljande roll som rättssakkunnig på Justitiedepartementet, men också i mitt nuvarande arbete som rådmann. De insikter jag fick från arbetet där har jag fortfarande nytta av.

Vad är det viktigaste du tagit med dig från din tid på Högsta förvaltningsdomstolen?

– Framför allt lärde jag mig vikten av att kunna sälla i ett stort material och hitta de avgörande frågorna som verkligen behövde lyftas fram. Eftersom Högsta förvaltningsdomstolen hante-

rar många avgöranden från underrätterna fick jag också en god grund för att förstå vad som var välmotiverat och vad som behövde utvecklas. Förmågan att fokusera på kärnfrågorna har varit användbar, särskilt i min nuvarande roll som domare på tingsrätt där snabbhet och precision är centralt.

Finns det specifika färdigheter eller lärdomar från Högsta förvaltningsdomstolen som du har haft nytta av?

– Absolut! Förutom att bli bättre på att analysera och sortera information har jag också tagit med mig erfarenheter av att hantera frågor som rör till exempel sekretess och barnets bästa från min tid på Högsta förvaltningsdomstolen. Det har varit värdefullt både i arbetet med brott- och familjemål på tingsrätten. Erfarenheten av att ha arbetat i en väl fungerande beredningsorganisation är också något jag har tagit med mig i tingsrättens utvecklingsarbete. Jag hoppas också att justitierådets nyfikenhet, samhällsengagemang och enorma kunskap har smittat av sig lite i hur jag ser på min roll och mitt ansvar som domare.

Fakta

Om Martin Nilsson

Född: 1970

Uppvuxen i: Solna

Bor i: Bromma

Familj: Hustru och tre barn, en som studerar till gymnasielärare, en hockeyspelare och en 12-åring.

Mål jag minns:

Hemmasittarmålet (Mål: 1621-23, se sidan 11)

Alla nya spännande mål med frågor jag inte arbetat med tidigare!

MARTIN NILSSON:

ADVOKATEN SOM VÄXLADE SPÅR I JURIDIKEN

Efter 26 år sade advokaten Martin Nilsson upp sig från sitt arbete på advokatbyrån Mannheimer Swartling. Han visste inte vad han skulle göra, men nästa kapitel visade sig bli Högsta förvaltningsdomstolen.

Med en mamma som undervisade vid Polishögskolan och en pappa som var jurist vid Civilingenjörsförbundet var inte juridiken obekant mark för Martin Nilsson, men fältet har många möjligheter och han hittade tidigt sin nisch i gränssnittet mellan siffror och paragrafer.

Efter att först ha tagit en juristexamen vid Stockholms universitet, slutförde Martin Nilsson också ekonomie kandidatexamen vid samma lärosäte, delvis parallellt med juriststudierna. Planerna på att doktorera och på en akademisk karriär lade han på hyllan, men intresset för skatterätt och ekonomi ledde till en masterutbildning i USA.

– Det intellektuella samspelet mellan juridik och ekonomi var och är en drivkraft för mig, reflekterar han.

Tre decennier på Mannheimer Swartling

Martin Nilsson inledde sin karriär på advokatbyrån Mannheimer Swartling, där han blev kvar i hela 26 år. Byrån erbjöd både kollegial gemenskap, nerv och ett högt arbetstempo. Under åren där skaffade han sig en gedigen erfarenhet

inom skatterätt och finansiell reglering. Han var ordförande för båda verksamhetsgrupperna. En höjdpunkt var bildandet av gruppen för finansiell reglering. Byrån hjälpte bland annat börser, värdepappersbolag, fonder, fintech-bolag och clearinginstitut att hitta rätt i den juridiska djungeln, där EU-lagstiftning spelar en stor roll och den tekniska utvecklingen går mycket fort.

Men efter ett kvarts sekel av otaliga resor, sena kvällar, ansvarstagande och timdebitering var det dags för förändring.

– Jag hade bestämt mig för att sluta. Det var dags för en ny fas, även om jag inte var helt på det klara med vad det skulle innebära, säger han om beslutet att säga upp sig.

Sökte till Högsta förvaltningsdomstolen

Ungefär samtidigt rekryterade Högsta förvaltningsdomstolen ett justitieråd. Martin Nilsson sökte och fick anställningen.

För drygt två år sedan blev det dags för den traditionsenliga porträtthängningen i Galleriet och samma dag flyttade Martin Nilsson in i sitt rum på plan sex i Sparreska palatset, mitt emot Rid-darholmskyrkan. Kollegorna, gemenskapen och ▶

den intellektuella stimulansen som det kollegiala dömandet ger är sidor hos Högsta förvaltningsdomstolen som han uppskattar.

Rollen som justitieråd innebar ett skifte i tempo och prioriteringar i jämförelse med advokattiden, både på ont och gott, men mest det sistnämnda.

– Jag slipper allt det som kan vara tungt i advokatrollen, den administrativa ryggsäcken av timregistrering, personalansvar och fakturering. Nu kan jag fokusera fullt ut på det juridiska hantverket, säger han.

Martin Nilsson beskriver arbetet i domstolen som mer allsidigt, med fler måltyper, och också intellektuellt utmanande eftersom det finns tid och utrymme att fördjupa sig. Samtidigt saknas förstås adrenalinkickarna från advokatlivet, men han uppskattar stabiliteten och långsiktigheten med domstolsarbetet.

– Fast det här tempot hade nog inte passat mig lika bra när jag var 30 år.

Advokaten som domare

Professorer, ämbetsmän och advokater.

Justitieråden på Högsta förvaltningsdomstolen har olika bakgrunder. Är det något särskilt som utmärker den senare kategorin? Martin Nilsson reflekterar kring om erfarenheten från advokatyrket kan ge en särskild förståelse för den enskildes perspektiv och de mänskliga öden som ligger bakom ett målnummer.

– Arbetet i Högsta förvaltningsdomstolen kan kanske ibland uppfattas som lite väl kliniskt, nästan som en akademisk klubb där vi ger vägledande uttalanden. Men juridik handlar också om att förstå hur lagar och regler påverkar människors liv, säger han.

Juridiken idag har blivit alltmer internationell, med fler förhandsavgöranden från EU-domstolen, internationella utbyten och nätverk. För Martin Nilsson är det ett tecken på utveckling och det är samtidigt en värld han är väl bekant med sedan advokattiden. Förändringen är också en påminnelse om att juridiken inte är statisk.

Men i allt detta tolkande och pusslande av formuleringar och kommatecken, hur mycket utrymme finns det att använda mänskliga avvägningar, erfarenhet, empati och reflektion?

Martin Nilsson betonar vikten av att se bortom lagen och se människan eller företaget i målet.

– När vi meddelar prövningstillstånd är det för att en fråga saknar ett klart svar. Där kommer tolkningar, nyanser och bedömningar in. Det tycker jag att justitieråden i Högsta förvaltningsdomstolen är bra på.

Tradition och förändring

Tiden på Högsta förvaltningsdomstolen har präglats av en balans mellan tradition och förändring, något som passar en jurist med erfarenhet av att både tjäna rättsstaten och att vara verksam i det privata näringslivet.

– Jag är i andra halvan av min yrkesbana och känner mig privilegierad över att i rätt skede av livet ha hittat en roll där jag kan använda min erfarenhet och samtidigt fördjupa mig och utvecklas. Det är en ny fas och jag är på rätt plats, avslutar han.

*Högsta förvaltningsdomstolens ordförande, justitierådet
Helena Jäderblom inleder praxismötet i Sparreska salen*

DIALOGER OM VÄGLEDANDE RÄTTSPRAXIS

Under 2024 bjöd Högsta förvaltningsdomstolen in till två mycket uppskattade praxismöten. Syftet var att skapa dialog mellan domstolen och externa aktörer kring behovet av vägledande rättspraxis. Mötena, som gällde två för domstolen centrala rättsområden – skatterätt och socialförsäkringsrätt – samlade representanter från myndigheter, organisationer och akademien.

På det första mötet, som fokuserade på skatterätt, möttes representanter från bland annat Advokatsamfundet, Svenska Bankföreningen, Fastighetsägarna, Svenskt Näringsliv, Skatterättsnämnden och Skatteverket. Tanken var att skapa ett forum där externa aktörer kunde framföra frågor som är i särskilt stort behov av vägledande avgöranden. Diskussionen resulterade också i konkreta önskemål och det framkom att flera önskemål var gemensamma för deltagarna.

– Det blev ett väldigt lyckat och givande möte där alla bidrog på ett konstruktivt sätt, säger beredningschefen Anna Heilbrunn, som var med och samordnade mötet.

Fokus på socialförsäkringsrätt

I slutet av november hölls det andra praxismötet, denna gång med fokus på socialförsäkringsrätt. Ett 40-tal representanter från myndigheter och organisationer deltog, däribland Arbetsförmedlingen, LO-TCO Rättskydd AB, Funktionsrätt Sverige, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och flera universitet.

Högsta förvaltningsdomstolens ordförande, justitierådet Helena Jäderblom, inledde mötet och betonade vikten av dialog för domstolens arbete.

– För Högsta förvaltningsdomstolens del är det mycket givande att få ta del av önskemålen om svar på rättsfrågor från praktiker från olika verksamheter inom socialförsäkringsområdet. Det blir ett värdefullt bidrag till vårt arbete med att identifiera prejudikatintressanta mål, säger Helena Jäderblom.

Värdefulla bidrag till domstolens arbete

Avsikten är att praxismötena ska fortsätta vara en del av Högsta förvaltningsdomstolens arbete med att säkerställa en rättssäker och effektiv rättstillämpning. Genom dialog med praktiker får domstolen en fördjupad förståelse för rättsliga utmaningar och frågor som kräver vägledning.

Resultaten från årets praxismöten kommer att användas i domstolens fortsatta arbete med att identifiera och prioritera prejudikatintressanta mål.

Utöver praxismötena håller Högsta förvaltningsdomstolen varje år samråd med landets fyra kammarrätter i syfte att fånga upp behovet av vägledande avgöranden.

En samfällighetsförenings uttaxering av bidrag från sina medlemmar ska inte vara föremål för mervärdesskatt.

(HFD 2024 ref. 11)

När en gemensamhetsanläggning (exempelvis en gemensam väg) inrättats för att tillgodose ett ändamål som har betydelse för flera fastigheter kan den förvaltas av en samfällighetsförening som ägarna till fastigheterna är medlemmar i. Om en samfällighetsförenings behov av medel inte täcks på annat sätt ska bidrag i pengar uttaxeras av medlemmarna. I målet prövade Högsta förvaltningsdomstolen hur sådana bidrag ska behandlas i mervärdesskattehänseende. En förutsättning för att bidragen ska omfattas av mervärdesskatt är att de utgör ersättning för leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att uttaxeringar som baseras på andelstal som fastställts för en gemensamhetsanläggning vid förrättning sker för att samfällighetsföreningarnas medlemmar ska uppfylla sin gemensamma skyldighet att bidra till finansieringen av gemensamhetsanläggningen. Av det skälet ansåg domstolen att bidragen inte utgör ersättning för leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster från föreningen till medlemmarna och att transaktionerna därmed inte heller ska vara föremål för mervärdesskatt.

Mål: 1536-23

Fråga om det i arbetslöshetsförsäkringens mening funnits giltig anledning att lämna ett arbete av hälsoskäl.

(HFD 2024 ref. 26)

Arbetslöshetsersättning ska ge den enskilde ett skydd vid ofrivillig arbetslöshet. Den som själv försätter sig i arbetslöshet utan en giltig anledning kan stängas av från rätt till ersättning i 45 ersättningsdagar. En giltig anledning att lämna ett arbete är att den sökande av hälsoskäl inte kan återgå vare sig till sitt tidigare arbete eller till annat arbete hos arbetsgivaren. Bedömningen av vad som utgör en giltig anledning för att sluta ett arbete på egen begäran är restriktiv. Den sökande ska kunna visa att han eller hon på grund av hälsoskäl inte kan återgå till tidigare arbete eller till annat arbete hos arbetsgivaren och hälsoskälen ska vara styrkta genom ett läkarintyg som har utfärdats innan anställningen upphörde. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen måste hindret vidare bedömas ha en viss varaktighet. Däremot saknas det författningsstöd för att ställa krav på att den sökande ska ha uppmanats av läkare att lämna sitt arbete eller att det måste finnas samband mellan arbetet och hälsoskälen. I det aktuella fallet hade sökanden varit sjuk en längre tid och det hade bedömts oklart när personen kunde återgå till sitt arbete. Möjligheterna till omplacering var utredda och personens hälsoskäl var styrkta genom läkarintyg som utfärdats innan anställningen upphörde. Högsta förvaltningsdomstolen bedömde därför att den sökande haft en giltig anledning att lämna sitt arbete.

Mål: 568-23

KOMPLEXA FRÅGOR MED MÄNNISKAN I FOKUS

I Högsta förvaltningsdomstolen ökade antalet tvångsvårdsmål stadigt under flera år, för att sedan en tid tillbaka ha stabiliserats sig på en historiskt sett hög nivå.

En tydlig uppgång av antalet inkomna tvångsvårdsmål skedde under flera år, men för ungefär fyra år sedan stabiliserades inflödet på den höga nivå som vi har i dag. Den vanligaste måltypen är vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), följt av mål enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård och lagen om vård av missbrukare i vissa fall.

Prioriterade

Vanliga frågor i LVU-målen handlar om betydelsen av samtycke till vård och rätten för barn att föra talan. Alla tvångsvårdsmål är prioriterade, vilket innebär att domstolen ska handlägga dem skyndsamt.

– Att skapa förutsättningar för att myndigheter och domstolar ska kunna fatta rättssäkra beslut i dessa känsliga ärenden är ett ansvar vi tar på största allvar, säger justitierådet Marie Jönsson, som har lång erfarenhet av tvångsvårdsmål.

Mer komplexa

– Det är tydligt att tvångsvårdsmålen blir alltmer komplexa, särskilt när det gäller unga med neuropsykiatriska diagnoser eller psykiatriska problem. Vår uppgift är att tydliggöra rättsläget så att beslut fattas på korrekta grunder, säger Marie Jönsson.

Lagstiftningen på området är också under utveckling. Nya överklagbara beslut har tillkommit. Det handlar till exempel om möjligheten att besluta om en insats som består av skyddat boende för ett barn tillsammans med en vårdnadshavare. Det finns flera både avslutade och pågående utredningar på LVU-området som innebär att det kan bli aktuellt med ytterligare lagändringar.

– Den utvecklingen följer vi naturligtvis noga, säger Marie Jönsson.

*Europadomstolen i Strasbourg, Frankrike.
Foto: Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna*

ERFARENHETSUTBYTE OM RÄTTSSSTATEN OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Åtta medarbetare från Högsta förvaltningsdomstolen besökte i september Strasbourg för att få en inblick i arbetet vid Europadomstolen respektive Europarådet.

En av deltagarna var justitierådet Martin Nilsson.

– Det var ett intensivt och lärorikt program som gav oss en större förståelse för hur dessa institutioner arbetar, både med mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, säger han.

Från Högsta förvaltningsdomstolen deltog, förutom Martin Nilsson, justitieråden Helena Jäderblom, Thomas Bull, Inga-Lill Askersjö, Leif Gäverth, Mats Anderson och Linda Haggren samt kanslichefen Katarina Grén.

Besök i Europadomstolen

Vid besöket i Europadomstolen hölls rundabords-samtal och diskussioner om målhantering och andra aktuella frågor, bland annat tillsammans med Sveriges domare där, Erik Wennerström. Delegationen fick också en genomgång av hur Europadomstolens domar verkställs.

Besök i Europarådet

Delegationen besökte också Europarådet för att få en inblick i det bredare arbetet med mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

– Det som verkligen slog mig är hur många människor som dagligen arbetar för att värna mänskliga rättigheter och hur viktigt det är, säger Martin Nilsson.

Under ett möte med representanter för Direktoratet för mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen samt Venedigkommissionen fick Högsta förvaltningsdomstolens delegation även en bild av de frågor som är aktuella just nu i Europarådet.

– Besöket har gett mig en djupare förståelse för hur internationella rättsliga mekanismer samspelar med nationella domstolar och rättssystem. Vi är en del av ett större system där vi hela tiden måste bevaka och beakta Europadomstolens domar, även när avgörandena kanske inte är direkt tillämpliga på svenska förhållanden, säger Martin Nilsson.

Fakta om ACA-Europe

ACA-Europe är ett nätverkssamarbete mellan EU-domstolarna och nationella högsta förvaltningsdomstolar i EU. Nätverket organiserar seminarier och bedriver forskning relaterad till rättspraxis. Verksamheten omfattar även ett utbytesprogram för domare samt upprätthållandet av en offentlig databas över medlemsdomstolarnas beslut om unionsrätt. Sekretariatet finns i Bryssel, Belgien.

EN VECKA MED LÄRANDE OCH INSIKT

Justitierådet Leif Gäverth tillbringade en höstvecka i Bulgarien som en del av ett utbytesprogram organiserat av Association of the Councils of State and Supreme Administrative Jurisdictions of the European Union (ACA-Europe).

Utbytesprogrammet syftar till att främja kunskapsutbyte och stärka samarbetet mellan Europas högsta förvaltningsdomstolar. Under sin tid i Bulgarien fick Leif Gäverth en fördjupad förståelse för verksamheten hos Bulgariens högsta förvaltningsdomstol och för förvaltningsrätten i landet.

Möte med domstolspresidenten

Besöket inleddes med ett möte med presidenten för Bulgariens högsta förvaltningsdomstol Georgi Cholakov. Presidenten, som utses för en period av sju år, presenterade domstolens organisation och arbete. Till skillnad från i Sverige har Bulgarien ett domstolssystem med bara två instanser. Det medför att fler mål blir prövade utan krav på prövningstillstånd. Ett sådant system kräver en större bemanning vid den högsta instansen och Bulgariens högsta förvaltningsdomstol har därför för närvarande 105 domare.

Fokus på skatterätt och digitalisering

Under besöket visade domaren Julia Todorova särskilt intresse för Leif Gäverths skatterättsliga bakgrund och ordnade ett möte med domare från domstolens skatterättsavdelningar. De diskuterade bland annat tillämpningen av OECD:s riktlinjer för internprissättning och vissa

mervärdesskattefrågor. Leif Gäverth fick också en presentation av domstolens praktiska arbete med digitalisering av akter, där han noterade att utvecklingen är i linje med Sveriges system för digital ärendehantering.

Inblick i rättsprocessen

Leif Gäverth besökte även en första administrativ domstolsinstans i Sofia och tog del av muntliga förhandlingar. Förhandlingarna, där parterna stod upp, visade på en stramare process än hos den svenska motsvarigheten.

Till skillnad från i Sverige bär de bulgariska domarna alltid domarkappa medan ombuden är vardagligt klädda. Den enskilde parten är oftast inte närvarande.

Möte med internationella kollegor

Under veckan deltog Leif Gäverth också i ett möte mellan Bulgariens och Tysklands högsta förvaltningsdomstolar samt flera tyska delstatsdomstolar. Besöket avslutades med ett möte vid Bulgariens motsvarighet till Domstolsakademien, där han fick insyn i utbildningssystemet för domare och åklagare i Bulgarien. Leif Gäverth noterade att åklagare har en närmare koppling till domstolsväsendet i Bulgarien, vilket skiljer sig från den svenska modellen.

Garantipension

(HFD 2024 ref. 27)

Garantipension är en bosättningsbaserad förmån och för att ha rätt till den krävs att man är bosatt i Sverige. En person anses bosatt i Sverige om han eller hon har sitt egentliga hemvist här i landet. En i Sverige bosatt person som lämnar landet ska fortfarande anses bosatt här om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år. Personer som vistas en längre tid i Sverige i syfte att avtjäna ett fängelsestraff anses dock inte bosatta här. Det slås uttryckligen fast i lag. Motsvarande bestämmelser för den som befinner sig utomlands för att avtjäna ett fängelsestraff finns inte. Pensionsmyndigheten avtog en persons ansökan om garantipension med motiveringen att han inte hade sitt egentliga hemvist i landet och därmed inte kunde anses bosatt här. Mannen hade sedan 2013 suttit frihetsberövad i Indonesien. Han dömdes 2014 till fängelse i 14 år. Högsta förvaltningsdomstolen fann att mannen inte kunde anses bosatt i Sverige i socialförsäkringsbalkens mening. Eftersom bosättningskravet inte var uppfyllt hade mannen inte rätt till garantipension och hans överklagande avlogs därför.

Mål: 801-23

Högsta förvaltningsdomstolen har rättsprövat regeringens beslut om att bevilja ett gruvbolag bearbetningskoncession för Kallak K nr 1 och funnit att beslutet inte strider mot någon rättsregel och därför ska stå fast.

(HFD 2024 not. 36)

Regeringen beslutade att bevilja ett bolag ensamrätt att bryta ett visst mineral inom ett område i Norrbottens län. Regeringen gjorde bedömningen att området är av riksintresse för både rennäringen och fyndigheter av värdefulla ämnen och att det inom området inte går att bedriva rennäring och mineralutvinning parallellt. Vid intresseavvägningen kom regeringen fram till att riksintresset för värdefulla ämnen skulle ges företräde. Genom vissa villkor bedömde regeringen att koncessionen inte leder till att samebyarnas möjligheter att bedriva renskötsel omintetgörs. Två samebyar och flera intresseföreningar ansökte om rättsprövning och yrkade att beslutet skulle upphävas. Högsta förvaltningsdomstolen gjorde bedömningen att bolagets miljökonsekvensbeskrivning inte medför att regeringens ställningstagande att godkänna underlaget kan anses strida mot någon rättsregel, att regeringens ställningstagande att området är av riksintresse för fyndigheter av värdefulla ämnen ligger inom det bedömningsutrymme som den aktuella regleringen ger och att regeringen inte hade gjort en bristfällig faktabedömning. Vad gäller intresseavvägningen och de beslutade villkoren konstaterade domstolen att avvägningsbestämmelsen allmänt sett ger ett förhållandevis stort bedömningsutrymme men att utrymmet inte kan anses vara större än att bedömningen faller så ut att den samiska kulturen garanteras fortlevnad. Det gick i det aktuella skedet av processen inte att dra slutsatsen att berörda samebyar kommer att tvingas upphöra att bedriva renskötsel till följd av en gruvetablering. Regeringens beslut stred därmed inte mot någon rättsregel och skulle därför ska stå fast.

Mål: 3893-22

Justitierådet i italienska Consiglio di Stato Raffaele Greco

BESÖK FRÅN ITALIENSKA CONSIGLIO DI STATO

I oktober tog Högsta förvaltningsdomstolen emot Raffaele Greco, domare och avdelningsordförande i italienska Consiglio di Stato.

Besöket var en del av ett domarutbytesprogram inom organisationen European Judicial Training Network (EJTN).

Raffaele Greco har tidigare arbetat vid den regionala förvaltningsdomstolen i Apulien och arbetar sedan år 2008 i Consiglio di Stato. Han har en bakgrund inom offentlig upphandling, stadsplanering, miljörett samt hälso- och

sjukvårdsrätt. Han är särskilt intresserad av systemet för prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen, som saknar motsvarighet i Consiglio di Stato.

– Vi hade givande diskussioner och kunskapsutbyte under hans vistelse här, säger Högsta förvaltningsdomstolens ordförande, justitierådet Helena Jäderblom.

Domstolshandläggaren Birgit Englund Wikström, Högsta domstolen

UTBYTE MELLAN DOMSTOLSHANDLÄGGARE

Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen genomförde under året ett utbyte för domstolshandläggare. Syftet var att dela erfarenheter och goda exempel.

På Högsta förvaltningsdomstolen arbetar ett tiotal domstolshandläggare fördelade på tre beredningsenheter. De gör det mesta av det administrativa arbetet med målen på domstolen, bland annat handlägger de olika typer av mål, har kontakt med parterna och bemöter människor som på olika sätt kommer i kontakt med domstolen.

Birgit ”Bibbi” Englund Wikström, som är en av tioalet domstolshandläggare på Högsta domstolen, gjorde under året en fyra veckor lång utbytets-tjänstgöring på Högsta förvaltningsdomstolen.

– Det har varit utbytestjänstgöring för justitieråd och justitiesekreterare. Vid vår gemensamma handläggardag förra året väcktes frågan om att ha motsvarande för oss, kul att det nu har blivit verklighet. Det var givande på ett personligt plan att få lära sig nytt, säger Bibbi Wikström.

Det finns organisatoriska och administrativa skillnader mellan domstolarna, bland annat har Högsta domstolens domstolshandläggare en handläggarchef till skillnad från på Högsta förvaltningsdomstolen där domstolshandläggarna rapporterar till domstolens tre beredningschefer. På Högsta domstolen registreras nya mål av registratorskontoret, en uppgift som domstolshandläggarna på Högsta förvaltningsdomstolen ansvarar för.

– Men likheterna är desto fler, båda är överinstanser och arbetar med prejudikatbildning, säger Bibbi Wikström.

Från Högsta förvaltningsdomstolens sida tjänstgjorde domstolshandläggaren Isabelle Bénézeth på Högsta domstolen.

Fakta om korsvis tjänstgöring

Korsvis tjänstgöring är en tidsbegränsad möjlighet för justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen att byta plats med varandra. Sedan införandet 2017 har flera justitieråd deltagit i detta initiativ, vilket har blivit en värdefull del av utvecklingen inom Sveriges högsta domstolar.

JUSTITIERÅDEN BYTER DOMSTOL

Under våren 2024 bytte justitieråden Petter Asp från Högsta domstolen och Thomas Bull från Högsta förvaltningsdomstolen plats med varandra genom så kallad korsvis tjänstgöring.

Iniciativet med korsvis tjänstgöring, som infördes 2017, syftar till att stärka samverkan mellan de två högsta domstolarna, bidra till ökad rättssäkerhet och främja effektivare handläggning.

– Det ligger ett värde i att juridiken inte blir så specialiserad att bara experter på ett visst rättsområde kan hantera den i högsta instans. Det talar för att vi inte bör gå längre i specialiseringen än vad vi redan har gjort, säger Petter Asp.

En inblick i varandras arbetssätt

Förutom att ge en unik inblick i de två domstolarnas verksamheter ger korsvis tjänstgöring möjlighet att utveckla nya samarbeten.

– En viktig del av utbytet är att vi kan ta del av varandras sätt att arbeta och lära oss av varandras bästa praxis. Samtidigt är det spännande att få uppleva Högsta förvaltningsdomstolen inifrån. Jag ser det som både en personlig och professionell utveckling, säger Petter Asp.

Thomas Bull tjänstgjorde på Högsta domstolen mellan januari och april.

– Det är också roligt och utvecklande att lära känna en ny arbetsplats och människorna där, vi arbetar ju med fantastiska kollegor på alla positioner och det är i sig en förmån att få ta del av, säger Thomas Bull.

En kommun kan fullgöra en skyldighet att tillhandahålla bistånd enligt socialtjänstlagen i form av särskilt boende genom att erbjuda ett sådant boende i en annan kommun.

(HFD 2024 ref. 36)

En socialnämnd beslutade att bevilja en person bistånd i form av särskild boende. Efter en tid erbjöds personen en plats på ett boende i en annan kommun som denne tackade nej till. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ansökte om att kommunen skulle åläggas att betala en särskild avgift eftersom kommunen inte hade tillhandahållit personen bistånd inom skälig tid. IVO ansåg att ett erbjudande om särskilt boende i en annan kommun än hemkommunen inte var ett skäligt erbjudande. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att socialtjänstlagen inte innehåller några bestämmelser som innebär att en socialnämnd skulle vara förhindrad att erbjuda den enskilde lösningar som genomförs inom en annans geografiska område eller genom åtagande av en annan kommun, under förutsättning att det erbjudna biståndet uppfyller kravet på en skälig levnadsnivå. Högsta förvaltningsdomstolen fann därmed att en kommun kan fullgöra sin skyldighet att tillhandahålla bistånd i form av särskilt boende genom att erbjuda ett sådant boende i en annan kommun.

Mål: 2660-23

Fråga om en stiftelse kan anses främja miljövard i sin verksamhet, i den mening som avses i bestämmelserna om inskränkt skattskyldighet, genom att lämna bidrag till enskilda näringsidkare för finansiering av projekt inom miljövard.

(HFD 2024 ref. 39)

En stiftelse som har ett eller flera allmännyttiga ändamål undantas från skattskyldighet för vissa inkomster, dvs. är inskränkt skattskyldig, om den uppfyller de s.k. verksamhets- och fullföljdskraven. Med allmännyttigt ändamål avses bl.a. ett ändamål som främjar miljövard. Verksamhetskravet innebär att stiftelsen i den verksamhet som bedrivs uteslutande eller så gott som uteslutande direkt eller genom bidrag främjar ett eller flera allmännyttiga ändamål. Fullföljdskravet uppfylls om stiftelsen använder sina intäkter i skälig omfattning för ändamålet eller ändamålen. I målet hade en stiftelse begärt att få bli beskattad enligt bestämmelserna om inskränkt skattskyldighet. Stiftelsen hade till ändamål att främja miljövard och som ett led i det lämnade stiftelsen bidrag till markägare för finansiering av våtmarksrelaterade projekt. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att de bidrag som stiftelsen lämnat varit villkorade av att mottagaren restaurerar eller skapar ett våtmarksområde. Det handlade alltså om en verksamhet hos mottagaren som objektivt sett är av allmännyttig karaktär. Det hade inte ifrågasatts att de medel som stiftelsen betalat ut faktiskt kommit till användning i de projekt som ansökningarna avsåg. Att en bidragsmottagare även skulle kunna få viss nytta av våtmarken i sin näringsverksamhet saknade enligt domstolen betydelse för bedömningen. Stiftelsen förklarades därmed uppfylla kraven för inskränkt skattskyldighet.

Mål: 2692-23

Den omständigheten att det i en handling som kommit in till en myndighet hänvisas och länkas till andra handlingar innebär inte i sig att dessa senare handlingar blir allmänna handlingar.

(HFD 2024 not. 40)

En enskild begärde hos en kammarrätt att få ta del av innehållet i de filer som klaganden i ett mål hos kammarrätten hade länkat till i ett yttrande till domstolen. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att den omständigheten att det i en handling som kommer in till en myndighet hänvisas till och länkas till andra handlingar inte i sig innebär att dessa senare handlingar blir allmänna handlingar. Om myndigheten inte bereder sig tillgång till handlingar som det länkas till är dessa inte allmänna handlingar. Eftersom kammarrätten inte hade berett sig tillgång till de eventuella handlingar som det hade länkats till avslogs överklagandet. Högsta förvaltningsdomstolen beslutade alltså att den enskilde inte hade rätt att få ta del av innehållet i de länkade filerna.

Mål: 2108-24

Befälhavaren på ett fiskefartyg är den som landar fångsten och därmed den som ska betala en särskild avgift, s.k. landningsavgift, för landning av otillåten fångst även när verksamheten bedrivs av ett aktiebolag.

(HFD 2024 ref. 41)

Havs- och vattenmyndigheten får besluta att ta ut en särskild avgift, så kallad landningsavgift, av den som landar en otillåten fångst. Landning är den första lossningen av fiskeriprodukter till land. I målet hade Havs- och vattenmyndigheten beslutat att påföra en befälhavare på ett fiskefartyg en särskild avgift på ca 160 000 kr. Befälhavaren var anställd hos det aktiebolag som bedrev fiskeverksamheten. Frågan var om befälhavaren på ett fiskefartyg är den som landar fångsten och därmed är den som ska betala den särskilda avgiften när verksamheten bedrivs av ett aktiebolag. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att det utifrån ordalydelsen i bestämmelserna om landningsavgift inte är uppenbart att det är befälhavaren som ska avses med "den som landar". Det är emellertid befälhavaren som ansvarar för hur fisket bedrivs. Det är därmed befälhavaren som har möjlighet att påverka att otillåtna bifångster minimeras. Det är även befälhavaren som rent faktiskt landar den aktuella fångsten. Högsta förvaltningsdomstolen fann därför att det är befälhavaren som ska anses som den som landar en fångst och därmed den som ska betala landningsavgiften. Det förhållandet att fiskeverksamheten bedrivs av ett aktiebolag saknade därmed betydelse för frågan om vem som ska anses ha landat fångsten.

Mål: 4683-24

Fråga om vad som utgör särskilda skäl att bifalla en ansökan om vanligt pass när det inom de senaste fem åren före ansökan har utfärdats tre vanliga pass för sökanden.

(HFD 2024 ref. 45 I och II)

En svensk medborgare har rätt att på ansökan få ett vanligt pass, om det inte finns hinder mot det. En ansökan om pass ska avslås om det inom de senaste fem åren före ansökan har utfärdats tre vanliga pass för sökanden och det inte finns särskilda skäl att bifalla ansökan. Högsta förvaltningsdomstolen har i två mål prövat om det funnits sådana särskilda skäl. Högsta förvaltningsdomstolen framhöll att bedömningen ska göras utifrån samtliga omständigheter i det enskilda fallet och att det då är av särskild betydelse hur det kommer sig att tidigare pass inte längre kan användas och om det finns risk för att tidigare pass har kunnat missbrukas. Även sökandens behov av vanligt pass bör vägas in. Det förhållandet att det finns omständigheter som tyder på att sökanden inte hanterat ett tidigare pass som en värdehandling talar enligt Högsta förvaltningsdomstolen emot att det i det enskilda fallet finns särskilda skäl. Att sökanden vid något enstaka tillfälle varit ovarsam med ett pass utesluter dock inte att det kan finnas särskilda skäl. Högsta förvaltningsdomstolen fann i det ena målet att det funnits särskilda skäl att bifalla ansökan men inte i det andra målet.

Mål: 5202-23, 6840-23

Justitiesekreteraren Max Uhmeier, chefsadministratören Linnéa Danielson, administrativa handläggaren Emelie Björklund och administrativa fiskalen Camilla Gollbo

ÅRET I KORTHET

JANUARI

Högsta förvaltningsdomstolens justitiesekreterare och justitieråd deltar i ett seminarium där justitieråden presenterar sina intresseområden och specialkunskaper.

Justitiesekreterarna Maria Stenmark och Robin Ånholm flyttar till nya lokaler i Umeå.

Högsta förvaltningsdomstolen bjuder in ett trettiotal representanter från myndigheter och organisationer till en diskussion om rättspraxis inom skatteområdet. Syftet är att identifiera behovet av vägledande avgöranden.

Seminarium i Sparreska salen

Nya lokaler i Umeå

Gymnasieelever från Stockholm

Konungens medalj

Olle Häggström

MARS

Beredningsjuristerna Angelica Ländin och Lovisa Sidén besöker notarierna på Förvaltningsrätten i Stockholm och berättar om arbetet i Högsta förvaltningsdomstolen.

Ett utbyte mellan domstolshandläggare inleds mellan Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen. Birgit Englund Wikström välkomnas till Högsta förvaltningsdomstolen, medan Isabelle Bénézech byter tjänst till Högsta domstolen.

Gymnasieelever från Stockholm besöker Högsta förvaltningsdomstolen genom mentorskapsprogrammet "Studera för livet". Besöket ger en inblick i Högsta förvaltningsdomstolens arbete med rättsfrågor.

Domare från Förvaltningsrätten i Luleå besöker Högsta förvaltningsdomstolen och Kammarrätten i Stockholm för erfarenhetsutbyte. Diskussioner förs om bland annat målhantering och arbetet i högsta instans.

FEBRUARI

Ordföranden, justitierådet Helena Jäderblom mottar Konungens medalj i 12:e storleken med kedja för sina insatser inom svenskt rättsväsende. Ceremonin äger rum på Kungliga slottet i Stockholm.

Högsta förvaltningsdomstolens personal får en föreläsning om möjligheter och risker med AI-utvecklingen av professorn Olle Häggström.

Justitieråden Helena Jäderblom och Thomas Bull deltar i ett ACA-seminarium i Zagreb, där mekanismer för att motverka motstridiga domar mellan europeiska och nationella domstolar diskuteras.

Justitieråden Helena Jäderblom, Mahmut Baran och Linda Haggren besöker Europadomstolen i Strasbourg, tillsammans med kollegor från Högsta domstolen. Justitieråden deltar i ett seminarium som berör frågor kopplade till Europakonventionen.

Ett 30-tal juriststudenter från Stockholms universitet besöker Högsta förvaltningsdomstolen. De tas emot av justitierådet Ulrik von Essen och justitiesekreteraren Sanna Eriksson.

Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen i Strasbourg

Zagreb

APRIL

Ett 15-tal juriststudenter från Uppsala universitet besöker Högsta förvaltningsdomstolen och Lagrådet. Vård för besöket är justitierådet Ulrik von Essen.

Ett 20-tal studenter från Stockholms universitet besöker Högsta förvaltningsdomstolen. Studenterna, som går fjärde året på juristprogrammet, mottas av justitieråden Helena Jäderblom och Per Classon samt justitiesekreteraren Sarah Helaoui.

Högsta förvaltningsdomstolen arrangerar ett samråd med landets fyra kammarrätter för att diskutera behovet av vägledande avgöranden. Syftet är att förbättra prejudikatbildningen genom samverkan.

Stockholmspaketet

Besök av juriststudenter från Uppsala universitet

Camilla Gollbo

MAJ

Högsta förvaltningsdomstolen är vård för Stockholmspaketet där potentiella arbetsgivare för assessorer presenterar sig. Vårdskapet växlar mellan Högsta förvaltningsdomstolen och Högsta domstolen. Utöver Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen träffar de snart färdiga assessorerna företrädare för Justitiekanslern, Justitieombudsmannen, Riksdagsförvaltningen, Regeringskansliet, Domstolsverket och Arbetsdomstolen.

Justitierådet Helena Jäderblom, deltar i EU-domstolens firande av EU:s utvidgning 2004.

JUNI

Studenter från juristprogrammet vid Lunds universitet besöker Högsta förvaltningsdomstolen. De tas emot av justitierådet Mats Anderson, justitiesekreteraren Gustav Granholm och administrativa fiskalen Camilla Gollbo.

SEPTEMBER

Justitieråden Mats Anderson och Linda Haggren samt justitiesekreteraren Emelie Liljeberg besöker International Association of Tax Judges (IATJ) konferens i Paris. Ett 70-tal domare från hela världen deltar i konferensen som hålls i den franska högsta förvaltningsdomstolen Conseil d'État.

Mikael Westberg och Mathias Säfsten utnämns till justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen. De tillträder sina nya tjänster i början av 2025.

Högsta domstolens och Högsta förvaltningsdomstolens kanslichefer deltar i det årliga nordiska kanslichefsmötet som denna gång hålls i Reykjavik. Diskussionskretsarna kretsar kring kompetensutveckling och domstolars oberoende.

Det nordiska rättspresidentmötet går av stapeln i Tällberg, Dalarna. Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen står för värdskapet. Mötet har fokus på rekrytering av domare till högsta instans och domstolars oberoende.

Medarbetare från Högsta förvaltningsdomstolen besöker Europadomstolen och Europarådet i Strasbourg. Från Högsta förvaltningsdomstolen deltar justitieråden Helena Jäderblom, Thomas Bull, Inga-Lill Askersjö, Leif Gäverth, Mats Anderson, Linda Haggren och Martin Nilsson samt kanslichefen Katarina Grén.

Nordiskt juristmöte i Köpenhamn

Emelie Liljeberg, Linda Haggren och Mats Anderson i Conseil d'États lokaler i Paris

Nordiska rättspresidentmötet i Tällberg

Nordiskt juristmöte i Köpenhamn

Högsta förvaltningsdomstolen på studiebesök i Strasbourg

AUGUSTI

Ett tiotal medarbetare – justitieråd, justitiesekreterare och en beredningsjurist – representerar Högsta förvaltningsdomstolen vid det nordiska juristmötet i Köpenhamn. Justitierådet Thomas Bull ingår i den avslutande panelen om yttrandefrihet.

Mikael Westberg

Mathias Säfsten

Nordiska kanslichefsmötet i Reykjavik

NOVEMBER

Studenter från juristprogrammet vid Uppsala universitet praktiserar på Högsta förvaltningsdomstolen och fördjupar sig i skatterätt.

Notarieföreningen vid Förvaltningsrätten i Stockholm besöker Högsta förvaltningsdomstolen och tas emot av justitierådet Ulrik von Essen, beredningsjuristerna Lovisa Sidén och Sara Lagneborg samt administrativa fiskalen Camilla Gollbo.

Justitierådet Thomas Bull utnämns till justitiekansler.

Justitieråden Helena Jäderblom och Thomas Bull deltar i ett ACA-seminarium i Versailles om domareetik och rekrytering till högsta domstolar.

Högsta förvaltningsdomstolen håller ett praxismöte för ett 15-tal inbjudna myndigheter och organisationer för att identifiera behovet av vägledande avgöranden inom socialförsäkringsområdet.

Pristagare på Riddarfjärdsloppet

Praktiserande Uppsalastudenter

Stockholmspaketet

OKTOBER

Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen och Kammarrätten i Stockholm samarrangerar en löptävling runt Riddarfjärden.

Det blir dubbel vinst för Högsta förvaltningsdomstolen, administrativa fiskalen Camilla Gollbo vinner damklassen och justitiesekreteraren Ragnar Fahlin Strömberg herrklassen.

Nämndemän från Värmland besöker Högsta förvaltningsdomstolen och tas emot av justitierådet Per Classon, justitiesekreteraren Max Uhmeier och administrativa handläggaren Emelie Björklund.

Högsta förvaltningsdomstolen deltar i det så kallade Stockholmspaketet för assessorer. Denna gång är Högsta domstolen huvudarrangör.

LEDAMÖTER

Stående från vänster:

Justitieråden

Thomas Bull
Linda Haggren
Ulrik von Essen
Helena Jäderblom
Henrik Jermsten
Magnus Medin
Mahmut Baran

Sittande från vänster:

Justitieråden

Leif Gäverth
Mats Anderson
Margit Knutsson
Kristina Ståhl
Martin Nilsson
Inga-Lill Askersjö
Per Classon

Ej på bild:

Marie Jönsson

Fråga om det strider mot lag eller annan författning att en kommun fördelar resurser till utbildning inom skolväsendet enligt ett system som premierar skolor som uppnår vissa kvalitetskrav.

(HFD 2024 ref. 46)

Fördelning av resurser till utbildning inom grundskolan sker genom kommunala beslut om tilldelning av medel. Enligt skollagen (2010:800) ska resursfördelningen göras utifrån barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. En kommun beslutade att införa en s.k. kvalitetspeng i grundskolan. Kvalitetspengen utgjorde ett extra ekonomiskt tillskott och skulle tilldelas skolor där minst fyra av fem indikatorer på hög kvalitet i verksamheten uppnåtts. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att regleringen ger kommunerna en viss frihet att utifrån verksamhetens karaktär och lokala förhållanden avgöra vilka faktorer som ska läggas till grund för fördelningen av resurser, men att den kommunala friheten begränsats genom skollagens utformning. Avgörande är att fördelningen sker utifrån barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Högsta förvaltningsdomstolen fann att prövningen av om en viss skola kvalificerade sig för kvalitetspengen grundades på en bedömning av redan uppnådda resultat. Konstruktionen innebar därmed att barnens och elevernas olika förutsättningar och behov inte låg till grund för fördelningen av resurser. Högsta förvaltningsdomstolen fann därmed att kommunens beslut stred mot skollagen.

Mål: 5519-22

Fråga om vad som krävs för att en person som varit försvunnen i mer än fem år ska kunna dödförklaras.

(HFD 2024 ref. 47)

En person som är försvunnen och kan befaras vara död kan dödförklaras efter ansökan från en anhörig. Hur nära inpå ett försvinnande frågan om dödförklaring kan tas upp beror bl.a. på omständigheterna kring försvinnandet. Målet gällde en man som hade ansökt om dödförklaring av sin pappa, som enligt ansökan hade åkt till Irak år 2006 och inte hörts av sedan dess. Högsta förvaltningsdomstolen kom fram till att frågan om dödförklaring efter femårsfristen kan tas upp om det med hänsyn till omständigheterna inte rimligen kan antas att personen som ansökan avser lever. För att undvika att dödförklaringar sker felaktigt måste bedömningen dock bygga på en robust utredning. Den sökande måste därför lämna uppgifter om försvinnandet och om den anhöriges personliga förhållanden vid tiden för försvinnandet. Alla rimliga försök att ta reda på vad som har hänt personen måste ha gjorts och varit resultatlösa. I målet fanns endast knapphändiga uppgifter om försvinnandet och den försvunnes personliga förhållanden. Utredningen var därför inte tillräcklig för att frågan om dödförklaring skulle kunna tas upp till prövning.

Mål: 6460-23

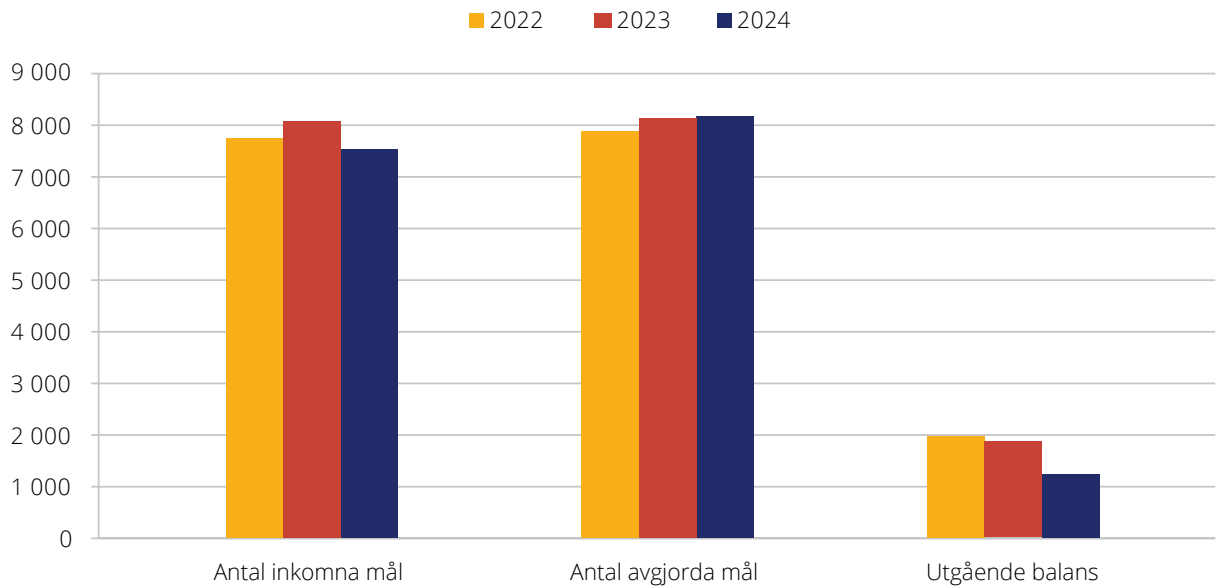
ORGANISATION

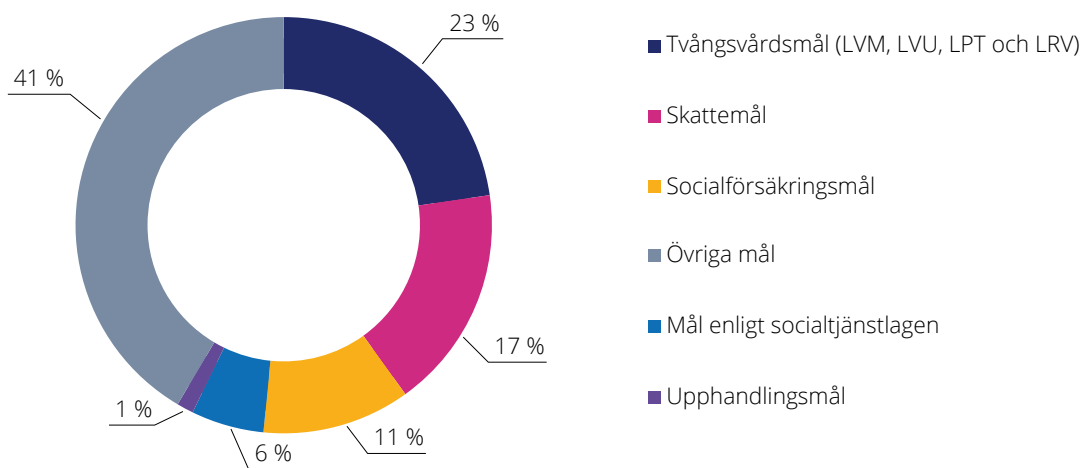
Beredningsenhet 3 har uppgått i övriga beredningsenheter.

STATISTIK

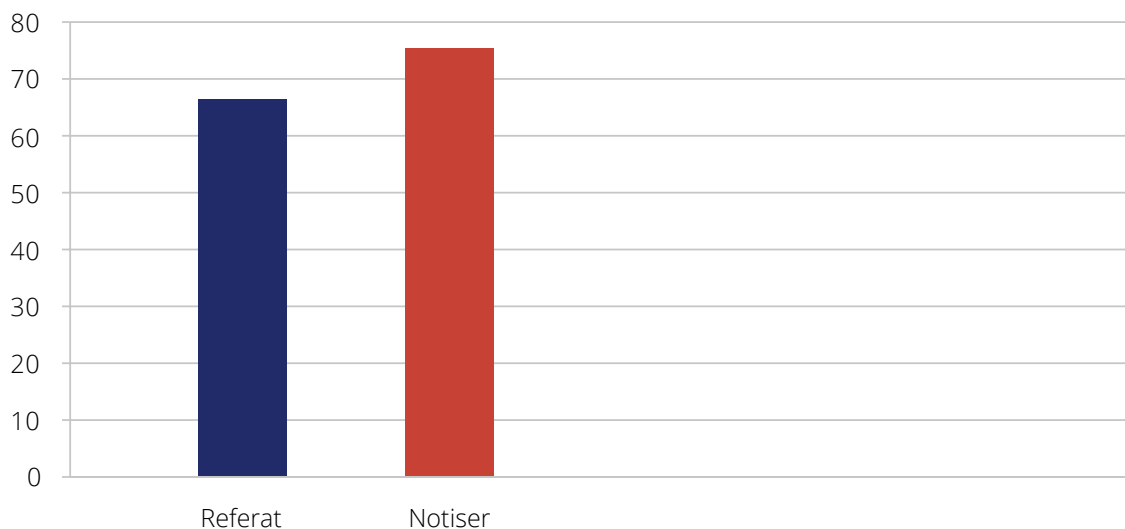
Antal inkomna, avgjorda och balanserade mål under 2022–2024

Avgjorda mål per målkategori under 2024

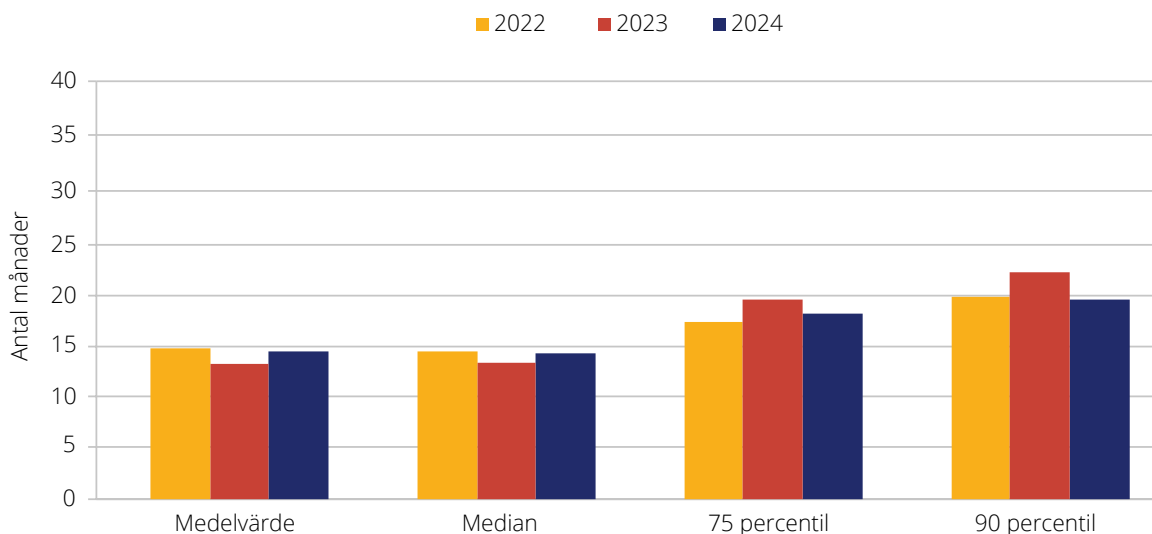

Antal referat och notiser under 2024

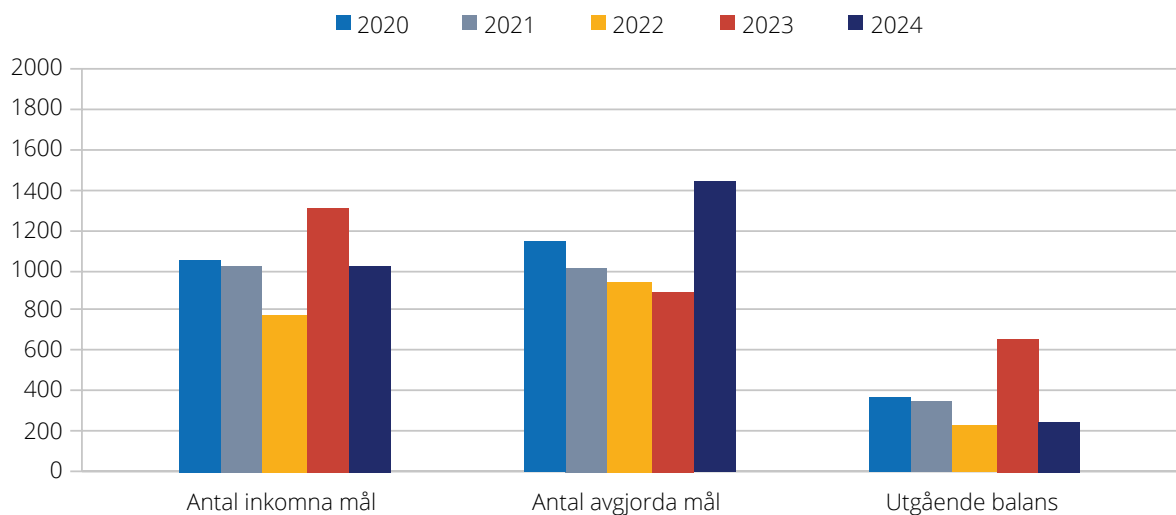

Antal månader från inkommande till avgjort i mål med beviljat prövningstillstånd under 2022–2024

SKATT

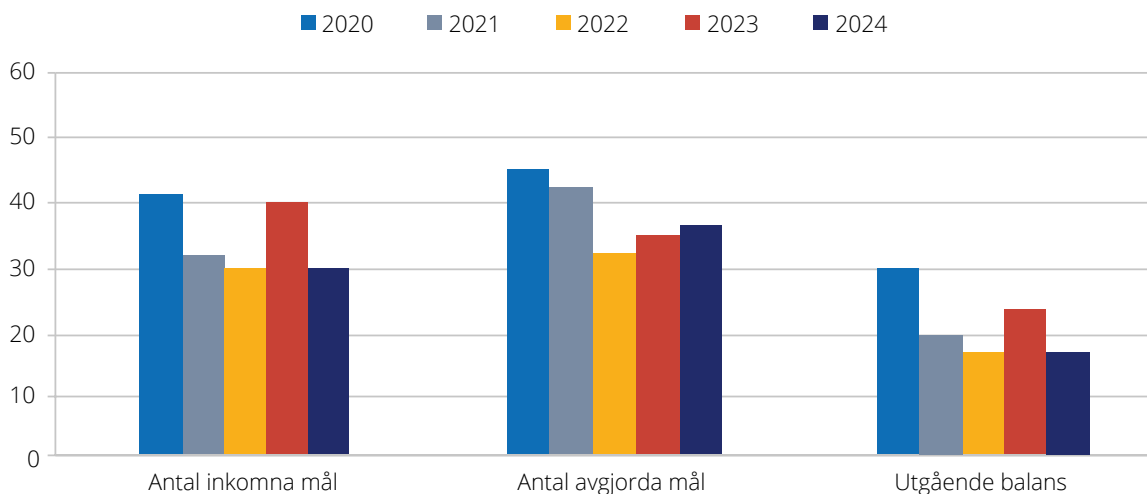
Antal inkomna, avgjorda och balanserade skattemål under 2020–2024

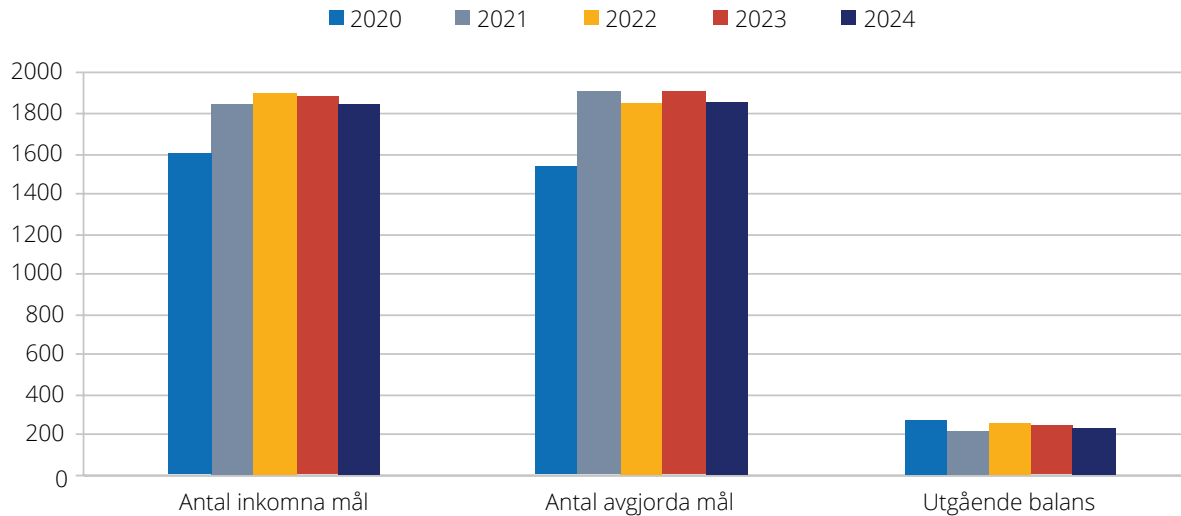
FÖRHANDBESKED

Antal inkomna, avgjorda och balanserade mål från Skatterättsnämnden under 2020–2024

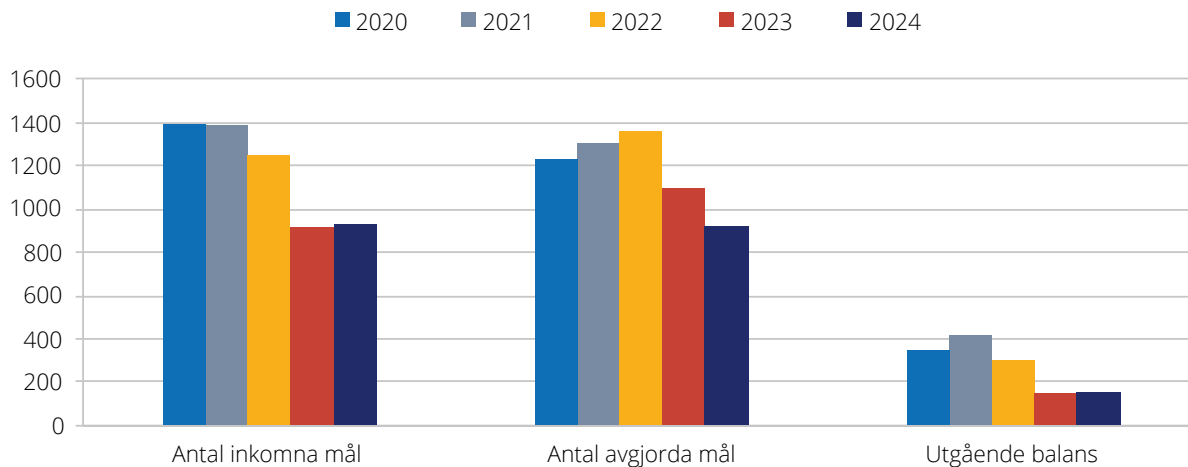
TVÅNGSVÅRD

Antal inkomna, avgjorda och balanserade tvångsvårdsmål under 2020–2024

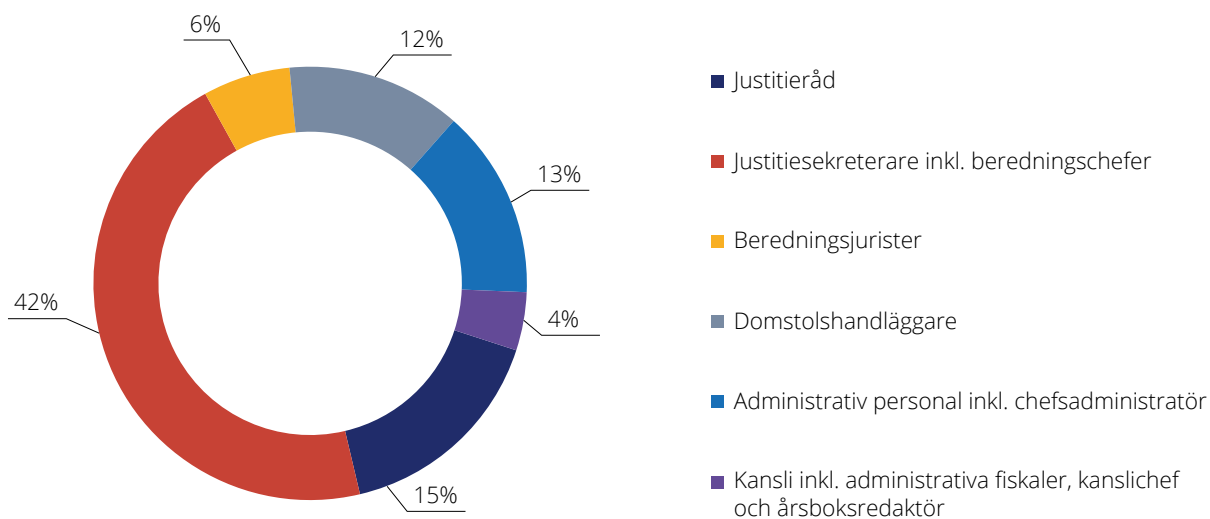
SOCIALFÖRSÄKRING

Antal inkomna, avgjorda och balanserade socialförsäkringsmål under 2020–2024

MEDARBETARE

Fördelningen av medarbetare under året 2024

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN
SVERIGES DOMSTOLAR